

Studieplan for oppvekstfag

Høyere yrkesfaglig utdanning
60 Studiepoeng – Nettbasert

Fordypning:

Barn med behov for særskilt tilrettelegging

Høsten 2022 – Våren 2024

Akkreditert	13.02.2019
Utdanningens navn:	Barn med behov for særskilt tilrettelegging
Studienivå:	Høyere yrkesfaglig utdanning – Fagskole
Studiepoeng:	60
Gradsbetegnelse:	Fagskolegrad / Professional degree
Omfang:	Studietid er beregnet til 1500 studietimer. Tilsvarende 2 år på deltid.
Studiemetode:	Nettstudium med avsluttende eksamen.
Start- og sluttdato:	Fast oppstart og styrt progresjon.
Fagansvarlig:	Anette Hegna Gundersen

MedLearn

Revideringer av studieplanen i løpet av perioden:

Dato:	Type endring:	Signatur:
20.08.2023	Endret navn på utdanning i tråd med nasjonale planer	A.H.G
20.08.2023	Oppdatert emne 5 med ny struktur	A.H.G

INNHOLD

OPPTAKSKRAV	5
OMFANG OG FORVENTET ARBEIDSMENGDE.....	6
OPPBYGGING/ORGANISERING AV UTDANNINGEN.....	7
OVERORDNET LÆRINGSUTBYTTEBESKRIVELSE FOR UTDANNINGEN.....	8
EMNE 1: Felles grunnlag for oppvekstfag	10
Innhold	10
Emnespesifikke læringsutbyttebeskrivelser	11
Litteratur.....	12
EMNE 2: En barnehage for alle – inkluderende pedagogikk	13
Innhold	13
Emnespesifikke læringsutbyttebeskrivelser	14
Litteratur.....	15
EMNE 3: Barn med behov for særskilt tilrettelegging – et mangfold av personligheter	16
Innhold	16
Emnespesifikke læringsutbyttebeskrivelser	17
Litteratur.....	18
EMNE 4: Samarbeid med foreldre og andre aktører.....	19
Innhold	19
Emnespesifikke læringsutbyttebeskrivelser	20
Litteratur.....	21
EMNE 5: Praksisvurdering og fordypningsoppgave	22
Innhold	22
Emnespesifikke læringsutbyttebeskrivelser	23
Litteratur.....	25
UNDERVISNINGSFORMER OG LÆRINGSAKTIVITETER	26
Undervisningsformer.....	26
Læringsaktiviteter.....	27
VEILEDNING OG OPPFØLGING	29
VURDERINGSORDNINGER, ARBEIDSKRAV OG EKSAMEN	30
Arbeidskravene.....	30
Eksamenene	31
Skikkethetsvurdering.....	33
SAMLET LITTERATURLISTE.....	34

BAKGRUNN

Høsten 2017 trådte ny rammeplan for barnehagen i kraft. Rammeplanen bygger videre på den norske barnehagetradisjonen der omsorg, lek, læring og danning ses i sammenheng. Leken har og skal fortsatt ha en fremtredende og sentral plass, samtidig som rammeplanen tar hensyn til at barnehagehverdagen har endret seg. Mangfoldet i våre barnehager, blant annet med flere barn med behov for særskilt tilrettelegging, innebærer et stort ansvar og behov for kompetanseutvikling blant barnehagens faglig tilsatte. Kvaliteten på de ulike barnehagetilbudene varierer imidlertid stort, og det bør drives målrettet kompetansebygging i barnehagesektoren for å lykkes med å utvikle kvaliteten og med å realisere kravene i rammeplanen.

Barn med behov for særskilt tilrettelegging er en sammensatt gruppe. Ifølge Palma Sjøvik (2014) er det hovedsakelig to faktorer som er blitt lagt til grunn i vurderingen av om barn har særskilte behov. For det første så gjelder det forhold som er knyttet til barnet selv, og for det andre gjelder det forhold i barnets oppvekstmiljø. Forhold som er knyttet til barnets selv, kan være ulike funksjonshemninger, kronisk sykdom eller sorg- og krisereaksjoner. Barn kan ha bevegelseshemning, synshemning, hørselshemning og/eller utviklingshemning. De kan ha språk- og kommunikasjonsvansker og/eller sosiale og emosjonelle vansker. Dessuten kan barn ha særskilte behov for hjelp over kortere eller lengre tid på grunn av sykdom, som for eksempel astma, allergi og diabetes. Det kan også gjelde barn som blir rammet av alvorlig sykdom eller dødsfall i familien, samt innvandrerbarn og andre barn som tilhører minoritetsgrupper i befolkningen. Barn som trenger ekstra hjelp fordi de blir utsatt for mangelfull omsorg i heimen, synes å være en voksende gruppe.

Regjeringen ønsker at flere tar yrkesrettet utdanning av god kvalitet, som er relevant og tilpasset arbeidslivets behov (Meld. St. 9 (2016–2017) Fagfolk for fremtiden — Fagskoleutdanning). Fagskolen er sammen med det øvrige utdanningssystemet en viktig forutsetning for produktivitet og utvikling i økonomien ved at den gir arbeidslivet kandidater med gode kunnskaper og etterspurt kompetanse. Ifølge strategien som ble lagt fram av kunnskapsdepartementet i september 2017 [Kompetanse for fremtidens barnehage. Revidert strategi for kompetanse og rekruttering 2018–2022](#), har regjeringen fra 2013 til 2017 mer enn doblet innsatsen til kvalitetstiltak i forhold til framtidens barnehage. Det er satt i gang en rekke nye kompetansetiltak, blant annet fagskoleutdanninger for barnehageansatte.

Fagskolen innen oppvekstfag med tittelen Barn med behov for særskilt tilrettelegging er et alternativ til høyere utdanning og representerer et alternativt utdanningsløp for mange. Det studenten lærer i dette studiet er direkte anvendbart i arbeid i barnehage eller på andre arenaer som jobber med barn med behov for særskilt tilrettelegging.

Utdanning er utviklet i samarbeid med Cecilie Ottersland Myhre, Universitetslektor ved barnehagelærerutdanningen (BLU) OsloMet – Storbyuniversitetet. MedLearn har inngått samarbeidsavtale om utdanningens yrkesfaglige forankring med Steinerbarnehageforbundet ved daglig leder Grete Gulbrandsen, Merete Bygstad, virksomhetsleder i Mellomåsen barnehage, Inger Elisabeth Merli, virksomhetsleder i Kolbotn barnehage og Kjetil Ørbeck CEO i Læringsverkstedet AS.

OPPTAKSKRAV

Opptak til utdanningen bygger på fullført og bestått videregående opplæring innen barne- og ungdomsarbeiderfaget. Søker må være minimum 19 år gammel. Det anbefales at søker har minimum ett års yrkeserfaring, men dette er ikke et krav.

Realkompetansevurdering

Søkere som ikke tilfredsstiller kravene over kan bli realkompetansevurdert. En realkompetansevurdering bygger på dokumentert arbeidserfaring, utdanning, kurs, organisasjonserfaring og annen informasjon som søker mener er relevant.

Søkere må kunne dokumentere minimum fem års relevant praksis fra arbeid med barn i alderen 0-10 år i 100 % stilling (deltid regnes om til heltid). Med relevant praksis menes arbeidsoppgaver innen oppvekstsektoren, både offentlig og privat, hvor søkeren har vært i direkte kontakt med barn som assistent eller fagarbeider.

Kandidater som søker opptak på bakgrunn av realkompetanse må dokumentere at de har en alder på minimum 23 år.

Søkeren skal ha et læringsutbytte gjennom realkompetansen som er likeverdig med læringsutbyttet i det formelle opptakskravet. Søker må ved oppstart ha tilegnet seg kompetanse tilsvarende kompetansemålene fra læreplan i barne- og ungdomsarbeiderfaget Vg3 / opplæring i bedrift. Kompetansemålene er knyttet til hovedområdene *Helsefremmende arbeid, Kommunikasjon og samhandling* og *Yrkesutøvelse*. Kompetansemålene finner du her: <https://www.udir.no/kl06/BUA3-01/Hele/Kompetansemaal/etter-vg3>

Søkere som tas opp på bakgrunn av realkompetanse vil etter gjennomført og bestått avsluttende eksamen ikke kunne kvalifisere til fagbrev som barne- og ungdomsarbeider.

OMFANG OG FORVENTET ARBEIDSMENGDE

Utdanningen innen oppvekstfag med tittelen *Barn med behov for særskilt tilrettelegging* tilbys som et deltidsstudium over 2 år. Studietid er beregnet til 1500 studietimer.

Pensum omfatter ca. 2000 sider. Fullført og bestått utdanning gir 60 studiepoeng.

Fordeling av timer og forventet arbeidsmengde mellom undervisning – veiledning og selvstudium:

Emnenavn	Omfang	Undervisning	Veiledning	Selvstudium	SUM timer
Felles grunnlag for oppvekstfag	10 SP	50	10	190	250
En barnehage for alle – inkluderende pedagogikk	10 SP	50	10	190	250
Barn med behov for særskilt tilrettelegging – et mangfold av personligheter	10 SP	50	10	190	250
Samarbeid med foreldre og andre aktører	10 SP	50	10	190	250
Praksisvurdering og fordypningsoppgave	20 SP	100	20	380	500
Sum	60 SP	300	60	1140	1500

Undervisning i nettskolen er en kombinasjon av en eller flere undervisningsformer, for eksempel emnewebinarer, gjennomgang av nettressurser og innspilte videoer og podkaster som er utviklet i forbindelse med studiet.

Veiledning innebærer diskusjon med faglærer via skriftlig eller muntlig tilbakemelding på innleverte oppgaver. Veiledning dreier seg også om oppfølging og praktiske webinarer fra studieleder og administrasjon. Behovet for veiledning varierer fra student til student, men vi har erfaring med at dette dreier seg i snitt om ca. 50-60 timer.

Selvstudium innebærer å lese studielitteratur, delta i diskusjoner, arbeide med oppgaver og andre læringsfremmende aktiviteter.

OPPBYGGING/ORGANISERING AV UTDANNINGEN

Studieplan oppvekstfag for barnehagefaglig tilsatte bygger på retningslinjer for fagskoleutdanning, Lov om barnehager (2005) og Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning (2017).

Undervisningen er nettbasert, med fast oppstart inntil to ganger i året og styrt progresjon.

Undervisningsmateriellet til fagskolen ligger tilgjengelig for studentene i nettskolen.

Studenten må ha egen PC/Mac og tilgang til internett.

Utdanningen består av fem emner som igjen er delt inn i moduler. Til hvert emne er det formulert læringsutbyttebeskrivelser. Emnenes faglige innhold er utviklet i tråd med gjeldende styringsdokumenter for barnehagen og aktuell faglitteratur knyttet til de ulike temaområdene. Det totale innholdet og læringsutbyttebeskrivelsene bygger på planverket til Nasjonalt utvalg for fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag (NUFHO), men det er gjort justeringer knyttet til emnetitlene og oppbygningen. Emnene gjennomføres i den rekkefølgen de er spesifisert og obligatoriske arbeider (arbeidskrav) for foregående emne må være levert og bestått før eksamen kan avlegges og neste emne kan påbegynnes.

Dette sikrer en faglig progresjon hos studentene.

Merk: Man vil automatisk bli avmeldt eksamen man har meldt seg opp til, hvis ikke arbeidskravene er godkjent av lærer en uke før eksamensdatoen.

Utdanningen er organisert som et selvstudium, men faglærere og studieledere bidrar med jevnlig tilbakemelding og oppfølging. Ulike øvingsoppgaver, refleksjonsoppgaver og selvtester brukes som forberedelse til arbeidskrav og eksamen.

Alt om eksamen finner du på <https://medlearn.no/alt-om-studier/eksamen/>.

OVERORDNET LÆRINGSUTBYTTEBESKRIVELSE FOR UTDANNINGEN

Studiets målsetting er å utdanne faglig oppdaterte og reflekterte yrkesutøvere som tar initiativ til å planlegge, gjennomføre og evaluere pedagogisk arbeid i barnehagen. Videre vektlegger studiet at kandidaten utvikler en etisk grunnholdning som ivaretar og utvikler anerkjennende, lekne og omsorgsfulle samspill med enkeltbarn og barn i gruppe. Det forventes også at kandidaten i løpet av studiet utvikler sin relasjonskompetanse i samarbeid med foresatte og eksterne instanser til beste for barnet. Studiet har et spesielt fokus på barn med behov for særskilt tilrettelegging og deres rettigheter.

Etter fullført studie skal kandidaten ha følgende læringsutbytte definert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskaper	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om barnehageprofesjonen og barnehagens utvikling • har kunnskap om barn med behov for særskilt tilrettelegging, der behovene enten kan knyttes til barnet selv og/eller gjelder forhold i barnets oppvekstmiljø • har innsikt i relevante lover, rettigheter og planverk for barnehagen, herunder særlig vektlegging av rettighetene til Barn med behov for særskilt tilrettelegging • har kunnskap om allmennpedagogiske prinsipper for en inkluderende barnehage der mangfold ses som ressurs, og kjennskap til spesialpedagogiske begreper, prosesser og verktøy som anvendes i arbeid med barn med behov for særskilt tilrettelegging • har kunnskap om observasjon og ulike observasjonsmetoder, kartlegging og personvern. • har kunnskap om didaktiske kategorier og modeller for planlegging, iverksetting og vurdering av barnehagefaglige praksiser • har kjennskap til barnehagens eksterne samarbeidspartnere for koordinert virksomhet og helhetstenkning rundt barn med behov for særskilt tilrettelegging • kan oppdatere sin kunnskap om barn med behov for særskilt tilrettelegging og deres rettigheter • forstår barnehagens betydning som forebyggende, støttende og avlastende arena for barn med behov for særskilt tilrettelegging og deres familier
-------------------	---

Ferdigheter	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende allmennpedagogiske prinsipper i barnehagefaglig arbeid med en mangfoldig barnegruppe der ulike behov og forutsetninger er representert • kan planlegge, gjennomføre og vurdere leke- og læringsaktiviteter for barn med behov for særskilt tilrettelegging, individuelt og i gruppe • kan anvende observasjon som refleksjonsverktøy i arbeid med en mangfoldig barnegruppe • kan bistå i å identifisere faglige problemstillinger og behov for tiltak i forhold til barn med behov for særskilt tilrettelegging, samt bistå i vurdering og iverksetting av eventuelle tiltak/aktiviteter • kan finne, vurdere og anvende informasjon og aktuelt fagstoff knyttet til barnehagefelt og barn med behov for særskilt tilrettelegging for kvalitetssikring av egen yrkesutøvelse • kan bygge anerkjennende og omsorgsfulle relasjoner til enkeltbarn og foresatte i krevende livssituasjoner, samarbeide med kolleger til beste for barn og barnegruppe, og bistå barnehagen i koordinerende samarbeid med eksterne instanser
Generell kompetanse	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for barnehagepedagogiske prinsipper som vektlegger inkludering, likeverd, respekt, anerkjennelse og medvirkning • har utviklet en etisk grunnholdning med forståelse for barns rettigheter, væremåter og behov, der anerkjennende og omsorgsfull kommunikasjon preger yrkesrollen • kan utføre det barnehagefaglige arbeidet i tråd med retningslinjer forankret i barnehagens styringsdokumenter og oppdatert faglitteratur om barn og barndom • kan bygge relasjoner med barn, foreldre og eksterne samarbeidspartnere til beste for barnet • kan utvikle egen kompetanse på feltet gjennom aktivt engasjement og deltakelse i barnehagens hverdagsliv

EMNE 1: Felles grunnlag for oppvekstfag

Innhold

Det vil innledningsvis i emnet bli vektlagt øvelser i skriving og formulering av fagtekster. Digital kompetanse og dømmekraft skal utvikles gjennom utprøvinger og kildekritiske vurderinger.

Emnet vektlegger historiske og politiske innganger til barnehagens utvikling i det norske velferdssamfunnet. Emnet fokuserer også på barnehagen som pedagogisk virksomhet, profesjonsutøvelse og yrkesetikk. Observasjon og dokumentasjon for reflekterende praksiser og didaktikk er innholdsområder som blir vektlagt i emnet.

Emnet er forankret i *rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017)* som understreker at barnehagen er en lærende organisasjon der hele personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger, oppdatere seg og være tydelige rollemodeller for barn, medarbeidere og foreldre.

Antall studiepoeng	10
Faglig innhold	<ul style="list-style-type: none"> • Studieteknikk og råd om oppgaveskriving • Barnehagens framvekst og historie • Barnehagen som pedagogisk virksomhet • Profesjonell yrkesutøvelse og yrkesetikk. • Politiske styringsdokumenter for barnehagen • Didaktisk teori og praksis • Observasjon og observasjonsmetoder • Pedagogisk dokumentasjon
Arbeidskrav; må være godkjent for å kunne gå opp til eksamen	Kandidaten skal skrive to tekster med utgangspunkt i emnets innhold a 400 ord (+/- 10%), litteraturliste kommer i tillegg. Tema for 1. tekst: Barnehagen som pedagogisk virksomhet. Tema for 2. tekst: Observasjon og didaktiske prosesser i barnehagen.
Eksamen	Individuell skriftlig hjemmeeksamen, varighet 48 timer. Oppgaven omhandler barnehagen som en lærende organisasjon. Samlet tekst skal være på 1500-2000 ord. Forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste regnes ikke med i antall ord. Alle hjelpemidler tillatt.

Emnespesifikke læringsutbyttebeskrivelser

Etter fullført emne har kandidaten følgende læringsutbytte:

Kunnskap	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om studieteknikk og faglig skriving • har kunnskap om barnehagens framvekst og historie • har innsikt i lover og forskrifter som regulerer barnehagens virksomhet • har kunnskap om profesjonsutøvelse i barnehagen som pedagogisk virksomhet • har kunnskap om syn på barn og barns rettigheter • har kunnskap om didaktikk og sentrale didaktiske begreper og modeller som grunnlag for didaktisk tenkning og praksis i barnehagen • har kunnskap om observasjon og ulike observasjonsmetoder • har kunnskap om ulike former for dokumentasjon og pedagogisk dokumentasjon som inspirasjon til bevegelige praksiser i barnehagen
Ferdigheter	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende relevante læringsstrategier i sin faglige selvutvikling, samt skrive faglige tekster • kan anvende observasjon og ulike former for dokumentasjon for reflekterte pedagogiske praksiser i barnehagen • kan arbeide didaktisk relevant i forhold til barnegruppen, samt delta i planlegging, gjennomføring og evaluering av det pedagogiske arbeidet med barna • kan anvende sin kunnskap om barnehagens verdigrunnlag, formål og innhold i det pedagogiske arbeidet med barna • kan diskutere egne holdninger samt etiske og faglige problemstillinger forbundet med profesjonsutøvelse i barnehagen
Generell kompetanse	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan tilegne seg ny kunnskap gjennom digitale læringsplattformer og faglitteratur • kan anvende sin barnehagefaglige kompetanse som profesjonsutøver i feltet • har utviklet en etisk grunnholdning, profesjonelt skjønn og faglig dømmekraft i praktisk pedagogisk arbeid i barnehagen • kan vurdere valg og bruk av observasjoner, kartlegginger eller andre former for dokumentasjoner av enkeltbarn og barn i gruppe i sitt pedagogiske arbeid • kan videreutvikle sin faglige kompetanse som profesjonsutøver i barnehage • forstår barnehagens betydning som pedagogisk institusjon i møte med barn og deres familier

Litteratur

Bae, B. (2007) *Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehagen*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/> (Hentet: 11. desember 2020). (ca. 17 sider)

Barnehageloven. *Lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager*. (14 sider)

Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. *Forskrift 24. april 2017 nr. 487 om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. (51 sider)

Gunnestad, A. (2019) *Didaktikk for barnehagelærere: en innføring*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 1, 2, 3, 4, 5) (135 sider)

Hennum, B. A. og Østrem, S. (2016) *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7) (114 sider)

Kolle, T., Larsen, A. S. og Ulla, B. (2017) *Pedagogisk dokumentasjon – inspirasjon til bevegelige praksiser*. Bergen: Fagbokforlaget. (kap. 1, 2, 3, 4, 5) (67sider)

Løkken, G. og Søbstad, F. (2013) *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 3, 5, 6, 7) (77 sider)

Totalt antall sider: 475

Forutsettes kjent:

Kunnskapsdepartementet (2005). *Lov om barnehager*. Lovdata (sist endret 01.08.2017). URL: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Utdanningsdirektoratet (sist endret 01.08.2017). URL: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>

Anbefalt litteratur:

Christoffersen, S. A. (red.) (2011) *Profesjonsetikk: om etiske perspektiver i arbeidet med mennesker*. Oslo: Universitetsforlaget. (innledning + kap. 1, 2, 3) (76 sider)

Korsvold, T. (2005) *For alle barn: barnehagens framvekst i velferdsstaten*. Oslo: Abstrakt Forlag. (kap. 3, 4, 5) (87 sider)

EMNE 2: En barnehage for alle – inkluderende pedagogikk

Innhold

Barn er forskjellige, men deres menneskeverd skal verken graderes, rangeres, krenkes eller bli gjort til gjenstand for ulik behandling. Fordi barn er forskjellige, har de rett på tilrettelegging, støtte og utfordringer som er forskjellige, tilpasset individuelle forutsetninger og behov. Inkludering og målsettingen om at ulike barn kan delta ut fra egne behov og forutsetninger er viktige prinsipper i barnehagen.

Barn med behov for særskilt tilrettelegging (eller rettigheter) favner en mangfoldig og kompleks gruppe mennesker. Gjennom historien har barn fra vanskeligstilte oppvekstmiljøer blitt høyt prioritert ved etablering av hjelpetiltak. Like overbevisende er ikke historien når det gjelder tiltak for førskolebarn med funksjonshemning. Det er først i siste halvdel av det 20. århundre at deres behov for særskilte hjelpetiltak er blitt tatt på alvor (Sjøvik, 2014).

Emnet inviterer til et historisk tilbakeblikk på tiltak for barn med behov for særskilt tilrettelegging, og fokus på rettigheter forankret i lovverket for disse barna og deres familier. Videre vektlegges faglige og etiske perspektiver knyttet til arbeid med barn med behov for særskilt tilrettelegging i en inkluderende barnehage.

Antall studiepoeng	10
Faglig innhold	<ul style="list-style-type: none"> • Historisk tilbakeblikk på tiltak for barn med behov for særskilt tilrettelegging • Barn med behov for særskilt tilrettelegging og rettigheter • Inkluderende pedagogikk og mangfold som ressurs • Profesjonsetikk og menneskeverd • Barnehagen som arena for forebyggende arbeid • Resiliens, risiko og sunn utvikling • Lek og medvirkning for barn med behov for særskilt tilrettelegging
Arbeidskrav; må være godkjent for å kunne gå opp til eksamen	Kandidaten skal skrive to tekster med utgangspunkt i emnets innhold a 400 ord (+/-10%), litteraturliste kommer i tillegg. Tema for 1. tekst knyttes til: Barnehagen som arena for forebyggende arbeid Tema for 2. tekst knyttes til: Inkluderende pedagogikk og mangfold som ressurs
Eksamen	Individuell skriftlig hjemmeeksamen, varighet 48 timer. Oppgaven omhandler barnehagen som forebyggende avlastende og støttende arena for familier og barn med behov for særskilt tilrettelegging. Samlet tekst skal være på 1500-2000 ord. Forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste regnes ikke med i antall ord. Alle hjelpemidler tillatt.

Emnespesifikke læringsutbyttebeskrivelser

Etter fullført emne har kandidaten følgende læringsutbytte:

Kunnskap	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har innsikt i barnehageloven og dens paragrafer knyttet til barn med behov for særskilt tilrettelegging og rettigheter • har kunnskap om begreper, perspektiver og tilnærminger til arbeid med barn med behov for særskilt tilrettelegging – også sett i historisk perspektiv • har kunnskap om pedagogiske prinsipper som universell utforming, inkludering og allmennpedagogisk arbeid i møte med en mangfoldig barnegruppe • har kunnskap om risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer, resiliens og mestring knyttet til barn og familier i vanskelige livssituasjoner • har kunnskap om alle barns rett til medvirkning og lekens verdi for å fremme livsglede og mestring • har forståelse for barnehagen som forebyggende, avlastende og støttende arena for familier og barn med behov for særskilt tilrettelegging
Ferdigheter	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende sin kunnskap om barn med behov for særskilt tilrettelegging og barn i vanskelige livssituasjoner • kan reflektere rundt egne holdninger og verdier i forhold til barn med behov for særskilt tilrettelegging • kan anvende sin kunnskap om inkluderende pedagogikk, lek og medvirkning i arbeid med en mangfoldig barnegruppe • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for yrkesfaglige problemstillinger tilknyttet barn med behov for særskilt tilrettelegging og rettigheter • kan kartlegge og identifisere behov for oppfølging av enkeltbarn, og bistå i iverksetting av tiltak for barn med behov for særskilt tilrettelegging

Generell kompetanse	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for det mangfoldet «barn med behov for særskilt tilrettelegging» representerer • har utviklet et menneske- og verdisyn som ivaretar barn med behov for særskilt tilrettelegging og familier i krevende livssituasjoner på en omsorgsfull, anerkjennende og respektfull måte • kan utføre allmennpedagogisk arbeid som inkluderer barn med behov for særskilt tilrettelegging i barnegruppen og barnehagens hverdagsliv • kan oppdatere og videreutvikle sin faglige kompetanse om barn med behov for særskilt tilrettelegging eller rettigheter
----------------------------	--

Litteratur

Kunnskapsdepartementet (2006) *Temahefte om barns medvirkning*. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/300463-temahefte_om_barns_medvirkning.pdf (Hentet 17. desember 2020). (72 sider)

Kunnskapsdepartementet (2009). *Temahefte om barn med nedsatt funksjonsevne*. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/temahefte/om_barn_med_nedsatt_funksjonsevne_i_barnehagen.pdf (Hentet 18. desember 2020). (53 sider)

Pedersen, K. (2015) *Ut fra egne forutsetninger: inkluderende pedagogikk i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget. (kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13) (123 sider)

Sjøvik, P. (red.) (2014) *En barnehage for alle: spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 1, 2, 3, 10, 13, 14, 15) (150 sider)

Totalt antall sider: 398

Anbefalt litteratur

Aslanian, T. K. (2016) *Kjærlighet som profesjonsutøvelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 1, 2, 3, 5, 7) (82 sider)

Borge, A. I. H. (2010) *Resiliens, risiko og sunn utvikling*. Oslo: Gyldendal Akademisk. (kap. 1, 2, 3) (57 sider)

Hvidsten, B. I. B. (red.) (2014) *Spesialpedagogikk i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget. (kap. 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9) (98 sider)

EMNE 3: Barn med behov for særskilt tilrettelegging – et mangfold av personligheter

Innhold

Emnet omhandler barn med behov for særskilt tilrettelegging. Barnets særskilte behov kan knyttes til barnet selv og/eller til forhold i barnets oppvekstmiljø (Sjøvik, 2014). I tillegg til å rette fokus mot enkeltbarns utfordringer i form av blant annet fysiske funksjonsnedsettelse, utviklingshemning, sensoriske og perseptuelle vansker, språk- og talevansker eller samspillsvansker, vektlegges her barns vanskelige livssituasjoner hvor sorg, omsorgssvikt eller mobbing kan prege hverdagslivet.

Emnet omhandler også anvendelse av ulike kartleggingsverktøy og personvern.

Antall studiepoeng	10
Faglig innhold	<ul style="list-style-type: none"> • Funksjonsnedsettelse hos barn i barnehagealder • Språk- og samspillsvansker hos barn i barnehagealder • Barn i sorg, sårbarhet og psykisk helse • Barn som opplever omsorgssvikt • Mobbing og gjentatte krenkelser • Konsentrasjons- og oppmerksomhetsvansker • Begavede barnehagebarns læring • Observasjon, kartlegging og personvern • Kritiske perspektiver på kartleggingsverktøy
Arbeidskrav; må være godkjent for å kunne gå opp til eksamen	<p>Kandidaten skal drøfte to gitte caseproblemstillinger med tematikk knyttet til emnets innhold. Drøfting av case skal være 400 ord (+/- 10 %), beskrivelse av case og litteraturliste kommer i tillegg.</p> <p>Case og tema for 1. tekst knyttes til: Barn i sorg og barn i krise</p> <p>Case og tema for 2. tekst knyttes til: Funksjonsnedsettelse, språk- og samspillsvansker hos barn i barnehagealder</p>
Eksamen	<p>Individuell skriftlig hjemmeeksamen utformet som caseoppgave, varighet 48 timer. Oppgaven omhandler barn som opplever omsorgssvikt.</p> <p>Samlet tekst skal være på 1500-2000. Forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste regnes ikke med i antall ord. Alle hjelpemidler tillatt.</p>

Emnespesifikke læringsutbyttebeskrivelser

Etter fullført emne har kandidaten følgende læringsutbytte:

Kunnskap	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om fysiske funksjonsnedsettelse, utviklingshemning, sensoriske og perseptuelle vansker, multifunksjonshemning og barns psykiske helse • har kunnskap om språk- og talevansker hos barn, autisme, ADHD og Tourettes syndrom • har kunnskap om samspillsvansker og barns sosiale eller emosjonelle utfordringer • har kunnskap om barn i sorg og krise, omsorgssvikt og mobbing • har kjennskap til enkeltbarns rett til spesialpedagogisk hjelp etter sakkyndig vurdering • har kjennskap til kartleggingsverktøy som blant annet TRAS, ALLE MED og MIO, samt kritiske perspektiver på verktøyene
Ferdigheter	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende sin faglige kunnskap om barn med behov for særskilt tilrettelegging i det praktiske arbeidet i barnehagen • kan bidra til å kartlegge situasjoner der barns særskilte behov kommer til uttrykk, og identifisere faglige problemstillinger og behov for iverksetting av tiltak • kan benytte kritisk sans knyttet til vurdering og valg av kartleggingsverktøy • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for yrkesfaglige problemstillinger knyttet til barn med behov for særskilt tilrettelegging
Generell kompetanse	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har utviklet en etisk grunnholdning som ivaretar barns beste i barnehagefaglig arbeid med en mangfoldig barnegruppe • har forståelse for yrkesetiske prinsipper om personvern ved observasjon eller kartlegging av enkeltbarn i barnehagen • kan bygge omsorgsfulle relasjoner til barn i sorg og krise • kan videreutvikle og oppdatere sin faglige kompetanse for arbeid med barn med behov for særskilt tilrettelegging eller rettigheter

Litteratur

Dyregrov, A. (2006) *Sorg hos barn: en håndbok for voksne*. Bergen: Fagbokforlaget. (kap. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8) (122 sider)

Idsøe, E. C. og Roland, P. (2017) *Mobbeatferd i barnehagen: temaforståelse, forebygging, tiltak*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (kap. 1, 2,3, 4, 5) (84 sider)

Lie, B. (2017) *Begavede barnehagebarns læring – i teori og praksis*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (kap. 1, 2, 3) (83 sider)

Sjøvik, P. (red.) (2014) *En barnehage for alle: spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 6, 7, 8, 9) (105 sider)

Totalt antall sider: 394

Anbefalt litteratur

Pettersvold, M. og Østrem, S. (2012) *Mestrer, mestrer ikke: jakten på det normale barnet*. Res Publica. (s. 13-24, 51-99) (59 sider)

EMNE 4: Samarbeid med foreldre og andre aktører

Innhold

Emnet omhandler tverrfaglig og tverretatlig samarbeid knyttet til, koordinering av tjenester og helhetstenkning i arbeid med barn med behov for særskilt tilrettelegging. Videre vektlegges barnehagepersonalets evne til å danne anerkjennende og omsorgsfulle relasjoner i samspill med barn og deres familier. Dilemmaer knyttet til arbeid med barn med behov for særskilt tilrettelegging og barn som vekker bekymring vil også bli behandlet i emnet.

Fra 1. august 2016 ble retten til spesialpedagogisk hjelp og retten til tegnspråkopplæring for barn under opplæringspliktig alder flyttet fra opplæringsloven til barnehageloven. Ifølge § 19 skal barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det, dette gjelder uavhengig av om de går i barnehage. Det er kommunens ansvar å oppfylle denne retten. Barnehagelovens § 2 sier videre at barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn (...), og ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. I arbeid med barn med behov for særskilt tilrettelegging eller *rettigheter* skal barnehageloven legges til grunn for den praksis som utføres i barnehagen.

Antall studiepoeng	10
Faglig innhold	<ul style="list-style-type: none"> • Relasjonskompetanse • Foreldresamarbeid • Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid • Barn som vekker bekymring • Dilemmaer • Koordinerte tjenester og helhetstenkning • Individuelle planer og tidlig innsats • Taushetsplikt og opplysningsplikt
Arbeidskrav; må være godkjent for å kunne gå opp til eksamen	<p>Kandidaten skal drøfte to caseproblemstillinger med tematikk knyttet til emnets innhold. Drøfting skal være på 400 ord (+/- 10 %), beskrivelse av case og litteraturliste kommer i tillegg.</p> <p>Case og tema for 1. tekst knyttes til: Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid</p> <p>Case og tema for 2. tekst knyttes til: Arbeid med barn som vekker bekymring</p>
Eksamen	<p>Individuell skriftlig hjemmeeksamen utformet som caseoppgave, varighet 48 timer. Oppgaven omhandler relasjonskompetanse og foreldresamarbeid.</p> <p>Samlet tekst skal være på 1500-2000 ord. Forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste regnes ikke med i antall ord. Alle hjelpemidler tillatt.</p>

Emnespesifikke læringsutbyttebeskrivelser

Etter fullført emne har kandidaten følgende læringsutbytte:

Kunnskap	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om relasjonskompetanse og foreldresamarbeid • har kunnskap om tverrfaglig og tverretatlig samarbeid • har kunnskap om fagbegreper, prosesser og verktøy som brukes i arbeid med Barn med behov for særskilt tilrettelegging • har innsikt i relevant regelverk, standarder, avtaler og krav til kvalitet i arbeid med Barn med behov for særskilt tilrettelegging eller rettigheter • forstår barnehagens betydning for barn med behov for særskilt tilrettelegging og deres familier i et samfunns- og verdiskapingsperspektiv
Ferdigheter	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende sin relasjonskompetanse i anerkjennende og respektfulle samspill med barn med behov for særskilt tilrettelegging og deres familier • kan anvende sin faglige kunnskap om tverrfaglig og tverretatlig samarbeid for å bistå i samarbeidsprosesser med eksterne instanser til beste for barnet • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for yrkesfaglige problemstillinger knyttet til barn med behov for særskilt tilrettelegging, relasjonskompetanse og koordinert samarbeid mellom barnehage, foresatte og eksterne instanser • kan kartlegge dilemmaer knyttet til arbeid med barn med behov for særskilt tilrettelegging og bistå i iverksetting av tiltak
Generell kompetanse	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for yrkesetiske prinsipper som ivaretar barn og deres familiers autonomi og selvrespekt når behovet for særskilt tilrettelegging og oppfølging av enkeltbarn kreves • har utviklet en etisk grunnholdning som vektlegger anerkjennende og respektfull kommunikasjon med barn, foresatte og eksterne instanser • kan utføre arbeidet med barn med behov for særskilt tilrettelegging og samarbeid med barnets familie på en tillitvekkende, omsorgsfull og troverdig måte • kan bistå i å bygge relasjoner med foresatte og eksterne instanser til beste for barnet som del av koordinerende helhetstenkning rundt barn med behov for særskilt tilrettelegging

Litteratur

Drugli, M. B. (2008) *Barn som vekker bekymring*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. (s. 14-169) (155 sider)

Eriksen, E. og Germeten, S. (2012) *Barnevern i barnehage og skole*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (kap. 1, 2, 3, 4, 5) (145 sider)

Pedersen, K. (2015) *Ut fra egne forutsetninger: inkluderende pedagogikk i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget. (kap. 14, 15) (13 sider)

Sjøvik, P. (red.) (2014) *En barnehage for alle: spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 4, 5) (44 sider)

Totalt antall sider: 357

Anbefalt litteratur

Kinge, E. (2009) *Hvor er hjelpen når den trengs? Om relasjonskompetanse. Om Foreldresamarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk. (kap. 1, 2, 3, 4) (72 sider)

Kinge, E. (2012) *Tverretatlig samarbeid omkring barn; en kilde til styrke og håp?* Oslo: Gyldendal Akademisk. (kap. 2, 7) (28 sider)

EMNE 5: Praksisvurdering og fordypningsoppgave

Innhold

Emne 5 skiller seg fra de fire andre emnene. Dette emnet, er en fordypning i egen praksis og arbeidshverdag, enten knyttet til nåværende arbeidsplass, eller opp mot tidligere arbeidserfaring.

Du skal i dette emnet undersøke din egen praksis, gjennom å vurdere deg selv og din egen arbeidsplass. Ved å forske på egen praksis, bygges det bro mellom teori og praksis. Det skal være en systematisk undersøkelse av egen praksis, som ikke bare bidrar til å endre, men også til å utvikle forståelsen for praksis. Målet er å knytte teori til praksis, og mot arbeidshverdagen. Dette skal munne ut i en fordypningsoppgave, som du skal levere inn og som er eksamen i dette emnet.

Antall studiepoeng	20
Overordnet mål for emne 5 <ul style="list-style-type: none"> • Studenten oppnår en helhetlig forståelse av sammenhengen mellom yrkest teori og yrkespraksis • Studenten har en forståelse for hvordan teoretisk kunnskap brukes i praksis	
Modul 1	Vurdering av egen praksis <ul style="list-style-type: none"> • Kartlegging og læringsmål • Hvordan lære av egen praksis? • Observasjon og logg • Refleksjon og problemstilling
Modul 2	Fordypningsoppgave <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan skrive en fordypningsoppgave • Faglig innhold og drøfting
Eksamen	Fordypningsoppgaven utgjør fagskolens avsluttende eksamen. Oppgaven bygger videre på arbeidskravene og skal ha et omfang på 5000 ord (+/- 10 %). Forside, innholdsfortegnelse, litteraturliste og vedlegg regnes ikke med i antall ord. Alle hjelpemidler tillatt.

Emnespesifikke læringsutbyttebeskrivelser

Etter fullført emne har studenten følgende læringsutbytte:

Kunnskap	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om barn og relevant tematikk for utdanningen • har kunnskap om profesjonell yrkesutøvelse, yrkesetikk og barnehagen som pedagogisk virksomhet • har innsikt i relevante lover og styringsdokumenter • har kunnskap om observasjon, ulike observasjonsmetoder og arbeid med pedagogisk dokumentasjon i personal- og barnegruppen • har kunnskap om iverksetting av didaktiske prosesser og prosjektarbeid • har kunnskap om samarbeid med fagfeller i barnehagen samt foreldresamarbeid • har relevant fagkunnskap knyttet til hovedtemaet i fordypningsoppgaven, samt kunnskap om faglig skriving og litteratursøk
Ferdigheter	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan samspille med barn, personale og foreldre på en respektfull, anerkjennende og omsorgsfull måte • kan kartlegge situasjoner og identifisere faglige problemstillinger • kan anvende observasjoner og ulike dokumentasjoner i reflekterende praksiser • kan iverksette og lede demokratiske didaktiske prosesser i form av et mindre prosjektarbeid i barnehagen • kan delta i diskusjoner knyttet til barnehagefaglige problemstillinger • kan oppdatere sin kunnskap av faglig relevans for fordypningsoppgaven og utføre faglig skriving
Generell kompetanse	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har utviklet evne til refleksjon rundt barnehagefaglige problemstillinger • har utviklet en etisk grunnholdning som gjenspeiler verdigrunnlaget i relevante lover og forskrifter • kan bygge omsorgsfulle og jevnbyrdige relasjoner med barn og deres familier • kan bidra i samarbeid med fagfeller og eksterne instanser til beste for barnet • har forståelse for yrkesetiske prinsipper i forhold til dokumentasjon, personvern og anonymisering i oppgaveskriving • forstår egen faggruppes betydning i et oppvekst- og verdiskapingsperspektiv

Gjennomføring av emne 5

Det er satt tidsfrister for innlevering av arbeidskrav, og fordypningsoppgaven leveres inn som avsluttende eksamen på slutten av studiet.

Vi ønsker at du skal reflektere over din egen yrkesutøvelse og hvilke konsekvenser ny kunnskap har å si for deg og din arbeidshverdag. Målet er å bygge bro mellom teori og praksis. Det skal være en systematisk undersøkelse av egen praksis, som ikke bare bidrar til å endre, men også til å utvikle forståelsen for praksis.

Arbeidskravene handler om å kartlegge egne styrker og svakheter knyttet til yrkesrollen, samt hvilke muligheter og utfordringer som studenten ser kan være på arbeidsplassen sin. Du skal stille deg spørsmålet: Hva er jeg god på? Hva trenger/ønsker jeg å lære mer om, for så å finne relevant teori og at teori samspiller med reelle praksissituasjoner.

Problemstillingen i fordypningsoppgaven utarbeides på bakgrunn av vurderingene av egen praksis, og med utgangspunkt i læringsmålene studentene har satt seg.

Tema i fordypningsoppgaven må være relevant og relatert til det faglige innholdet i de tidligere emnene i utdanningen.

- Emne 1 Felles grunnlag for oppvekstfag
- Emne 2 En barnehage for alle – inkluderende pedagogikk
- Emne 3 Barn med behov for særskilt tilrettelegging – et mangfold av personligheter
- Emne 4 Samarbeid med foreldre og andre aktører

Når fordypningsoppgaven er ferdigstilt, skal den leveres inn som en eksamen.

Arbeidskrav

Det er fem obligatoriske arbeidskrav i dette emnet. Alle oppgavene må være levert og vurdert til godkjent før studenten kan avlegge eksamen.

Hvis ikke alle arbeidskravene er godkjent, vil man automatisk bli avmeldt muligheten til å levere fordypningsoppgaven.

Ulike øvingsoppgaver, refleksjonsoppgaver og selvtester brukes som forberedelse til arbeidskrav og eksamen.

Eksamen

Eksamenen er leveringingen av fordypningsoppgaven med et omfang på 5000 ord (+/- 10%).

Besvarelsen vurderes av to sensorer. Vurderingsresultatet gis i form av graderte karakterer fra A til F.

Litteratur

Fennefoss, A. T. og Jansen, K. E. (2020) *Småbarnspedagogikk og praksisfortellinger: analyse og tolkning av praksisfortellinger*. Bergen: Fagbokforlaget. (104 sider)

Kolle, T., Larsen, A. S. og Ulla, B. (2017) *Pedagogisk dokumentasjon – inspirasjon til bevegelige praksiser*. Bergen: Fagbokforlaget. (kap. 7, 8) (20 sider)

Åberg, A. og Taguchi, H. L. (2006) *Lyttende pedagogikk – etikk og demokrati i pedagogisk arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8) (124 sider)

Totalt antall sider: 248

I tillegg til ovennevnte pensum i emne 5, bygger emnet også på tidligere pensumlitteratur fra emne 1-4. Det forutsettes at studenten benytter pensumlitteratur fra de ulike emnene for å underbygge sitt arbeid i praksis og i fordypningsoppgaven.

Anbefalt litteratur

Birkeland, L. (1998) *Pedagogiske erobringer*. Oslo: Pedagogisk Forum. (kap. 1, 3, 6) (37 sider)

Jensen, R. og Kranmo, A. L. (2010) *Å utforske praksis: barnehagen*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. (kap. 2, 5) (20 sider)

Pålerud, T. (2013) *Didaktikk for en demokratisk barnehage*. Bergen: Fagbokforlaget. (kap. 1, 2 og 5) (58 sider)

Seland, M. (2011) *Livet i den fleksible barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 2, 3, 4, 5) (83 sider)

Svenning, B. (2009) *Hva fortelles om meg? Barn rettigheter og muligheter til medvirkning i barnehagers bruk av dokumentasjon*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. (kap. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10) (112 sider)

UNDERVISNINGSFORMER OG LÆRINGSAKTIVITETER

Undervisningsformer

Undervisningen foregår via vår læringsplattform (heretter kalt nettskolen) og er basert på faglig arbeid med ulike problemstillinger. Studiet krever aktiv og gjennomgående egeninnsats hos studenten, motivasjon og evne til å tilegne seg kunnskaper på egenhånd.

Barn med behov for særskilt tilrettelegging foregår som nettundervisning der lærer og student er fysisk og/eller tidsmessig adskilt, men likevel står i et kommunikasjonsforhold til hverandre via internett. Hos MedLearn kommuniserer studenter, lærere og skolens administrasjon med hverandre elektronisk. Gjennom diskusjonsforum (digitale klasserom), webinar- og videochatløsninger og meldingssystem har studenten tilgang til et faglig og sosialt miljø som kontinuerlig står til disposisjon.

Emnene bygger på hverandre og pensum fra tidligere emner i studiet, kan benyttes i eksamensoppgavene og av studenten i sine oppgavebesvarelser og i fordypningsoppgaven.

Nettskolens innhold

Nettskolen tilsvarende studentenes Campus. Det er i nettskolen at all tilgang på lærestoff ligger med tilhørende læringsaktiviteter. Lærestoffet er plukket ut, satt sammen og forfattet av Medlearns lærere og faglig ansvarlig redaktør har kvalitetssikret at innholdet dekker læringsutbyttebeskrivelsene.

Utdanningen er delt inn i fem emner, hvor arbeidskravene i et emne må fullføres før man påbegynner det neste. For hvert emne er det en studieveiledning med læringsutbyttebeskrivelser, gjennomgang av fagstoffet, oppgaver og referanser til læremidler. Hvert emne er delt inn i moduler med tilhørende arbeidskrav. Disse skal løses og vurderes til bestått av lærer innen studenten kan arbeide videre med neste emne. Studieveiledningen veileder studenten gjennom emnet og fungerer som lærerens «stemme» i undervisningen. Særlig viktig er det at studenten på denne måten får hjelp til å strukturere fagstoffet i utdanningen.

Etter hvert som studenten arbeider seg gjennom det gitte innholdet i et emne, vil man se godkjente arbeidskrav under Karakterer. Slik vil studenten til enhver tid ha oversikt over egen progresjon.

Webinarer

Studentene inviteres til å delta på ulike typer webinarer:

- I de praktiske webinarene tar vi opp vanlig stilte spørsmål knyttet til det å studere på nett og studentrollen. Webinarene omhandler bla informasjon om studiet generelt, om det å skrive oppgaver og kildebruk (kildehenvisning) og spørsmål knyttet til eksamen
- Fagwebinarene er i regi av lærer. Ved å delta aktivt på fagwebinarene, vil pensum bli mer levende og lettere å knytte opp mot arbeidet som studenten utfører i hverdagen. I disse webinarer er fokus på sentrale begreper i pensum. Her knyttes teorien til praksis og det blir

diskusjon og refleksjon rundt situasjoner fra praksis som har betydning for det faglige innholdet og som det jobbes med i hvert enkelt emne. Disse webinarne er koblet opp mot læringsutbyttebeskrivelser og arbeidskravene i gjeldende emne

Læringsaktiviteter

Øvings- og refleksjonsoppgaver

Alle moduler vil inneholde øvings- og refleksjonsoppgaver som måler forståelse ved at studentene enten får en umiddelbar tilbakemelding og løsningsforslag/veiledning eller gjennom å reflektere over noe, og på den måten knytte fagstoffet til sin egen hverdag eller arbeidsoppgaver. Slik kan studenten arbeide selvstendig, systematisk og samarbeidsorientert med en problemstilling/oppgave.

Diskusjoner/erfaringsdeling

I hvert enkelt emne kan studentene opprette diskusjoner og dele erfaringer. Her kan man både stille spørsmål, få hjelp og hjelpe andre på det stedet man er i studieløpet. Det vil også inngå fastsatte diskusjonsoppgaver i emnene, hvor tema er forhåndsbestemt.

Selvtester

Selvtester blir brukt i de ulike modulene. Selvtestene gir studenten mulighet til fortløpende å kontrollere at hun/han har oppfattet fagstoffet og forstått aktuelle begreper og uttrykk. Automatiske tilbakemeldinger/løsninger (noen i form av henvisning til pensum) blir benyttet.

Caseoppgaver

I utdanningen vil det bli benyttet caseoppgaver. Et case skaper gjenkjennelse ved at man klarer å identifisere seg med caset. Et case kan være et tilfelle, hendelse eller en situasjon. Caset er virkelighetsnært og beskriver ofte noe som har hendt. Ofte beskriver caset en situasjon med problem(er), hvor beslutninger skal fattes. Ofte er situasjonen knyttet til flere aktører som har ulike interesser, noe som gjør beslutningstakingen krevende.

Arbeidskrav (innsendingsoppgaver) som vurderes av faglærer

Studentene skal gjennom obligatoriske innsendingsoppgaver som omfatter tematikk og lærestoff som er ment å dekke læringsmålene for modulen samt de mest vesentlige temaene som tas opp i modulen. Innsendingsoppgavene er den mest omfattende type av oppgaver, og kommer på slutten av hver modul. Innsendingsoppgavene skal også forberede studenten for eksamen.

Besvarelser på innsendingsoppgavene vurderes av faglærer til godkjent/ikke godkjent med skriftlig tilbakemelding. Det er forventet en gjennomsnittlig responstid fra lærer på 2-4 virkedager. Dersom studenten ikke får godkjent en besvarelse, har studenten mulighet til å omarbeide besvarelsen i tråd med lærerens tilbakemelding.

Studenten må vise forståelse for og kunne anvende fagteorien og henvise til kilder brukt i arbeidet med de obligatoriske oppgavene. Gjennom å løse oppgavene sikres kontroll og refleksjon omkring pensumstoffet.

Studenten har anledning til å ta kontakt med læreren hvis han/hun har problemer eller spørsmål. Læreren gir da hensiktsmessig veiledning slik at studenten kan komme videre.

Alle arbeidskrav og innsendingsoppgaver skal være utført og vurdert til godkjent før studenten kan avlegge eksamen.

VEILEDNING OG OPPFØLGING

Nettlærers oppfølging av studenter

Hver enkelt student får tildelt en lærer som, som hovedregel følger studenten gjennom hele studieløpet. Læreren er ansatt til å drive den faglige oppfølgingen av studentene. Undervisningen foregår i hovedsak via nettskolen, men andre digitale verktøy benyttes også. Veiledningsarbeidet består i å:

- Gi tilbakemelding/veiledning på innsendte oppgavebesvarelser.
- Svare på henvendelser fra studentene via meldingssystemet, e-post, telefon eller videosamtale.
- Opprette og delta i diskusjoner og formidle informasjon via kunngjøringer, gruppemeldinger ol.
- Benytte nødvendige digitale verktøy for å kunne bidra til at læring skjer hos studentene. Dette inkluderer blant annet gjennomføring av webinarer eller produksjon av videosnutter

Studentveileders oppfølging av studenter

Hver enkelt student får tildelt en studentveileder som følger studenten gjennom hele studieløpet. Studentveileder administrer alt det praktiske underveis i studiet. Alle henvendelser av praktisk art kan rettes til studentveileder.

Studentene får tilgang til nettskolen og et eget informasjonsemne før studiestart. Det opprettes et eget studentfellesskap hvor studentene kan stille spørsmål og bli kjent med medstudenter før oppstart. Her vil studentveileder være tilgjengelig.

Studenter som blir liggende etter med studieprogresjonen, blir fulgt opp av studentveileder. Studentveileder har ansvar for å formidle relevant informasjon via kunngjøringer og meldinger i nettskolen, samt legge inn viktig informasjon i kalenderne.

VURDERINGSORDNINGER, ARBEIDSKRAV OG EKSAMEN

Vurdering innebærer at resultatet av utdanningen vurderes i lys av de læringsutbyttebeskrivelsene som er formulert i studieplanen. Undervisning i nettskolen, selvstudium og arbeidskravene leder frem til oppnåelse av læringsutbyttebeskrivelsene.

Vurderingsordningene skal vise og dokumentere:

- studentens læringsutbytte i forhold til de utbyttene som er formulert i studieplanen
- studentens helhetlige kompetanse etter fullført utdanning

Vurdering vil ha ulike formål, blant annet å:

- informere studenten og eventuelt lærer og opplæringssted i arbeidet fram mot et læringsmål, om hvor langt studenten er kommet i utvikling mot et læringsutbytte definert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse
- veilede, motivere og utvikle studenten
- motivere læreren til kontinuerlig å vurdere sin undervisnings- og veiledningspraksis
- informere samfunnet, arbeidslivet og utdanningsinstitusjoner om hvilken kompetanse studenten har oppnådd

Det skilles mellom to hovedtyper av vurdering:

1. **Vurdering underveis** har til hensikt å informere og motivere studenter og lærere i arbeidet med å nå læringsutbyttene. Vurderingen blir ivaretatt gjennom arbeidskravene som studenten sender til læreren.
2. **Avsluttende vurdering** kommer til uttrykk i eksamenskarakter.

Arbeidskravene

Følgende antall arbeidskrav gjennomføres i hvert emne, i form av innsendingsoppgaver:

Emnenavn	Arbeidskrav	Vurdering
Felles grunnlag for oppvekstfag	3 innsendingsoppgaver	Godkjent/ ikke godkjent
En barnehage for alle – inkluderende pedagogikk	2 innsendingsoppgaver	Godkjent/ ikke godkjent
Barn med behov for særskilt tilrettelegging – et mangfold av personligheter	2 innsendingsoppgaver	Godkjent/ ikke godkjent
Samarbeid med foreldre og andre aktører	2 innsendingsoppgaver	Godkjent/ ikke godkjent
Praksisvurdering og fordypningsoppgave	5 innsendingsoppgaver	Godkjent/ ikke godkjent

Les mer om arbeidskravene under Undervisningsformer og læringsaktiviteter.

Eksamenene

Hvert av de fire første emnene avsluttes med en hjemmeeksamen som går over 48 timer. Eksamenene omhandler emnenes innhold og skal ha et omfang på 1500-2000 ord. Studenten gis tilstrekkelig med tid til å utføre oppgaven, og eksamensformen skal gi et godt grunnlag for å vurdere studentens måloppnåelse. Det femte og siste emnet avsluttes ved innlevering av fordypningsoppgave.

Emnenavn	Eksamen	Dato og tid	Vurdering
Felles grunnlag for oppvekstfag	Individuell hjemmeeksamen over 48 timer.	07.12.2022	Karakter A til F
En barnehage for alle – inkluderende pedagogikk	Individuell hjemmeeksamen over 48 timer.	24.05.2023	Karakter A til F
Barn med behov for særskilt tilrettelegging – et mangfold av personligheter	Individuell hjemmeeksamen over 48 timer.	07.06.2023	Karakter A til F
Samarbeid med foreldre og andre aktører	Individuell hjemmeeksamen over 48 timer.	18.12.2023	Karakter A til F
Praksisvurdering og fordypningsoppgave	Fordypningsoppgave	Våren 2024	Karakter A til F

MedLearn tar forbehold om at vurderingsformer (type eksamen) kan bli endret ved revideringer av studiet.

Eksamensvurdering

Eksamensbesvarelser vurderes av kvalifiserte sensorer. MedLearn skal sikre at studentenes kunnskap, ferdigheter og generelle kompetanse blir prøvd og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal sikre det faglige nivået ved utdanningen (jf. Fagskoleloven § 21).

Eksamensinformasjon finner du på <https://medlearn.no/alt-om-studier/eksamen/>

Oppmelding til eksamen

Studenten må selv melde seg opp til de aktuelle eksamener. Oppmelding til eksamen er fortløpende senest innen tre uker før avvikling. Studenten får tilsendt en bekreftelse på eksamensoppmeldingen. Bekreftelsen inneholder informasjon om tidspunkt.

Studentene vil finne nødvendig informasjon knyttet til oppmelding i nettskolen.

Selve eksamenen gjennomføres i eksamensplattformen Wiseflow.

Merk: Man vil automatisk bli avmeldt eksamen man har meldt seg opp til, hvis ikke arbeidskravene er godkjent av lærer en uke før eksamensdatoen.

Karaktersystem

Vurderingsuttrykket ved avsluttende vurdering, eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering er godkjent/ikke godkjent eller en gradert skala med fem trinn fra A til E for bestått og med F for ikke bestått. I den graderte karakterskalaen fra A til F gir karakteren C uttrykk for en jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder, og karakteren A for en fremragende prestasjon som klart utmerker seg.

Vurderingsuttrykkene som benyttes for den graderte skalaen er:

Karakter A:

Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Studenten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet. Over middels grad av måloppnåelse. Studenten har svært gode kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

Karakter B:

Meget god prestasjon som ligger over gjennomsnittet. Studenten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet. Over middels grad av måloppnåelse. Studenten har meget gode kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

Karakter C:

Gjennomsnittlig prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene. Middels grad av måloppnåelse.

Studenten har gode kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

Karakter D:

Prestasjon under gjennomsnittet, med en del vesentlige mangler. Studenten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet. Studenten har nokså gode kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

Karakter E:

Prestasjonen som tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten viser liten vurderingsevne og selvstendighet. Under middels grad av måloppnåelse. Studenten har oppfylt minimumskravene som stilles til kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

Karakter F:

Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Studenten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet. Studenten har ikke bestått på grunn av vesentlige mangler når det gjelder kunnskaper, ferdigheter eller holdninger.

Begrunnelse for karakterfastsetting

Eksamensbesvarelsen vurderes av intern og ekstern sensor. En kandidat har rett til å få en begrunnelse for karakterfastsettingen på sin eksamensbesvarelse. Ref. [Forskrift om fagskoleutdanning ved Medlearn § 6-8](#)

Klage på eksamenskarakteren

En kandidat kan klage på eksamenskarakteren. Klagen skal være skriftlig og må være framsatt innen tre uker etter at studenten er blitt gjort kjent med, respektive har kunnet gjøre seg kjent med eksamensresultatet ref. [Forskrift om fagskoleutdanning ved Medlearn § 6-9](#)

Vitnemål

Studenter som har fullført høyere yrkesfaglig utdanning i samsvar med krav fastsatt i studieplanen, får vitnemål/ Vocational Diploma med karakterer etter bestemmelser som fremgår av MedLearns eksamensreglement.

Alle eksamener og arbeidskrav må være vurdert til godkjent/ståkarakter før karakterutskrift/vitnemål utstedes.

Skikkethetsvurdering

Det stilles krav til skikkethetsvurdering gjennom hele utdanningen jf. § 28 [Kap. 5 i Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning](#) (fagskoleforskriften). Skikkethetsvurdering skal inngå i en helhetsvurdering av studentens forutsetninger for å kunne fungere i yrket.

SAMLET LITTERATURLISTE

- Bae, B. (2007) *Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehagen*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/> (Hentet: 11. desember 2020). (ca. 17 sider)
- Barnehageloven. *Lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager*. (14 sider)
- Drugli, M. B. (2008) *Barn som vekker bekymring*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. (s. 14-169) (155 sider)
- Dyregrov, A. (2006) *Sorg hos barn: en håndbok for voksne*. Bergen: Fagbokforlaget. (kap. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8) (122 sider)
- Eriksen, E. og Germeten, S. (2012) *Barnevern i barnehage og skole*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (kap. 1, 2, 3, 4, 5) (145 sider)
- Fennefoss, A. T. og Jansen, K. E. (2020) *Småbarnspedagogikk og praksisfortellinger: analyse og tolkning av praksisfortellinger*. Bergen: Fagbokforlaget. (104 sider)
- Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. *Forskrift 24. april 2017 nr. 487 om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. (51 sider)
- Gunnestad, A. (2019) *Didaktikk for barnehagelærere: en innføring*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 1, 2, 3, 4, 5) (135 sider)
- Hennum, B. A. og Østrem, S. (2016) *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7) (114 sider)
- Idsøe, E. C. og Roland, P. (2017) *Mobbetferd i barnehagen: temaforståelse, forebygging, tiltak*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (kap. 1, 2, 3, 4, 5) (84 sider)
- Kolle, T., Larsen, A. S. og Ulla, B. (2017) *Pedagogisk dokumentasjon – inspirasjon til bevegelige praksiser*. Bergen: Fagbokforlaget. (kap. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8) (87 sider)
- Kunnskapsdepartementet (2006) *Temahefte om barns medvirkning*. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/300463-temahefte_om_barns_medvirkning.pdf (Hentet 17. desember 2020). (72 sider)
- Kunnskapsdepartementet (2009). *Temahefte om barn med nedsatt funksjonsevne*. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/temahefte/om_barn_med_nedsatt_funksjonsevne_i_barnehagen.pdf (Hentet 18. desember 2020). (53 sider)
- Lie, B. (2017) *Begavede barnehagebarns læring – i teori og praksis*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (kap. 1, 2, 3) (83 sider)
- Løkken, G. og Søbstad, F. (2013) *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 3, 5, 6, 7) (77 sider)
- Pedersen, K. (2015) *Ut fra egne forutsetninger: inkluderende pedagogikk i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget. (kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15) (136 sider)
- Sjøvik, P. (red.) (2014) *En barnehage for alle: spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15) (299 sider)

Åberg, A. og Taguchi, H. L. (2006) *Lyttende pedagogikk – etikk og demokrati i pedagogisk arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 2, 3, 4, 5, 6, 7) (124 sider)

Totalt antall sider: 1858

Anbefalt litteratur

Aslanian, T. K. (2016) *Kjærlighet som profesjonsutøvelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 1, 2, 3, 5, 7) (82 sider)

Birkeland, L. (1998) *Pedagogiske erobringer*. Oslo: Pedagogisk Forum. (kap. 1, 3,6) (37 sider)

Borge, A. I. H. (2010) *Resiliens, risiko og sunn utvikling*. Oslo: Gyldendal Akademisk. (kap. 1, 2, 3) (57 sider)

Christoffersen, S. A. (red.) (2011) *Profesjonsetikk: om etiske perspektiver i arbeidet med mennesker*. Oslo: Universitetsforlaget. (innledning + kap. 1, 2, 3) (76 sider)

Hvidsten, B. I. B. (red.) (2014) *Spesialpedagogikk i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget. (kap. 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9) (98 sider)

Jensen, R. og Kranmo, A. L. (2010) *Å utforske praksis: barnehagen*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. (kap. 2, 5) (20 sider)

Kinge, E. (2009) *Hvor er hjelpen når den trengs? Om relasjonskompetanse. Om Foreldresamarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk. (kap. 1, 2, 3, 4) (72 sider)

Kinge, E. (2012) *Tverretattlig samarbeid omkring barn: en kilde til styrke og håp?* Oslo: Gyldendal Akademisk. (kap. 2, 7) (28 sider)

Korsvold, T. (2005) *For alle barn: barnehagens framvekst i velferdsstaten*. Oslo: Abstrakt Forlag. (kap. 3, 4, 5) (87 sider)

Pettersvold, M. og Østrem, S. (2012) *Mestrer, mestrer ikke: jakten på det normale barnet*. Res Publica. (s. 13-24, 51-99) (59 sider)

Pålerud, T. (2013) *Didaktikk for en demokratisk barnehage*. Bergen: Fagbokforlaget. (kap. 1, 2 og 5) (58 sider)

Seland, M. (2011) *Livet i den fleksible barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 2, 3, 4, 5) (83 sider)

Svenning, B. (2009) *Hva fortelles om meg? Barn rettigheter og muligheter til medvirkning i barnehagers bruk av dokumentasjon*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. (kap. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10) (112 sider)